

Den svenska nationalsocialismen av Tobias Hübinette

De flesta västeuropeiska länder upprättade efter kriget listor på nazister och medlöpare. De som begått brott skulle straffas, de som gjort sig omöjliga på sina poster skulle avsättas. Sedan dess har det på ett ungefär varit känt vilka nazisterna och deras handgångna var.

Här är dock Sverige ett undantag. Det skedde aldrig någon uppgörelse med nazismen i Sverige efter kriget. Personalkontrollen kom även efter kriget att i första hand avse kommunister och andra vänsterradikala. Som docent Klaus Böhme konstaterar i sitt förord till Tobias Hübinettes bok **Den svenska nationalsocialismen**, Medlemmar och sympatisörer 1931-45 (Carlssons), är denna kunskapslucka ett allvarligt problem för forskningen. Hübinettes bok består huvudsakligen av uppgifter som från början var offentliga. Enbart för Riksföreningen Sverige-Tyskland och Svensk Opposition används partiinternt material, nämligen bevarade medlemsmatriklar. Det är också i dessa fall som uppgifterna är mest kompletta, med adresser och yrkestitlar.

Denna förteckning över 28 000 medlemmar och sympatisörer till den svenska nazismen är en källskrift, som ska användas för vidare forskning. Den gör inga anspråk på att vara en fullständig kartläggning, även om antalet namn är mer än dubbelt så stort som de 13 000 som SÄPO registrerade under perioden (samtidigt registrerades 58 000 kommunister). Förhoppningsvis kommer listan att underlätta studiet av exempelvis den sociala bakgrunden hos dem som stödde den nazismen, och av de personnätverk med nazistsympatisörer, som sannolikt spelat en betydelsefull roll både under och efter kriget. Inte minst utgör förteckningen en god utgångspunkt för studier på lokalplanet (åtminstone om den kompletteras med en sökbar CD-version). Reaktionerna på boken visar emellertid att Sverige är långt ifrån redo för en sådan förutsättningslös diskussion av sin egen samtidshistoria. Det finns fortfarande en oerhörd rädsla i landet för att sätta namn och ansikte på historiens mörkaste krafter. Den rädslan beror inte minst på ett missförstånd om hur nazismen fungerade. Nazismens brott utfördes till stor del av dem som historikern Christopher Browning kallar "vanliga män". Många av de värsta mördarna var partilösa eller vanliga socialdemokrater och liberaler, som inom ramen för ett mordiskt system förde sig själva till situationer där mordet eller massmordet blev en acceptabel utväg. Å andra sidan fanns det nazister, som aldrig hade någon del i brotten, även om de bär ansvaret för att ha stött den regim som gjorde dem möjliga. Nazismen skulle inte ha kommit till makten i Tyskland om den inte vunnit ett brett stöd. Hübinettes bok är ett värdefullt bidrag till kartläggningen av hur det stödet såg ut i Sverige, liksom av vilka förutsättningar nazismens värderingar hade att leva vidare efter kriget. Man kan leta släktingar och kändisar i den om man vill, bara man inte tror att man så lätt får veta särskilt mycket om var och ens personliga ansvar.

[Mats Deland](#)